Ådalsrapporten inför pressen.

I förra veckan återgåvo vi en utförlig revy över Ådalskommissionens rapport. Samtidigt därmed publicerade vi också ett meddelande från Svensk-Amerikanska Nyhetsbyrån, enligt vilket svensk press utan undantag mottagit rapporten i sin helhet med erkännsamma kommentarer.

Det kan kanske hava sitt intresse för våra läsare att själva få taga del av vad olika tidningar anföra i saken:

Ådalskommissionen har presterat ett minutiöst detaljarbete, skriver Dagens Nyheter, men det är icke detta som mest imponerar utan den över alla klasslidelser och klassfördomar upphöjda oväld, som präglar dess försök att ge en sannfärdig bild av händelseförloppet och dess orsakstrådar.

"Det faktum att bakom detta aktstycke står en samlad kommitté utan reservanter är i hög grad ägnat att stärka tilltron både till det oväldiga uppsåtet och det oväldiga utförandet. Att ansvarsbördan lättats för den av yrkesföreställningar bundna militären och skärpts för den civila ordningsmakten, det är icke mer än ett utslag av opartisk ansvarsfördelning."

Ådalsdramat måste, skriver tidningen slutligen, i hög grad — och det gäller de flesta parterna — skrivas på räddhågans och försagdhetens konto.

Även Stockholms-Tidningen konstaterar, att enhetligheten i kommissionen ger ytterligare tyngd och auktoritet åt dess uttalanden.

"Rapporten präglas av lugn saklighet, objektiv syn och redlig vilja att taga hänsyn till alla de omständigheter, som ledde fram till Ådalshändelserna. Läser man rapporten i dess helhet får man ett starkt intryck av omöjligheten att utpeka någon enda som den direkt skyldige. Skulden för det ohyggliga som inträffade delas av många. Till sist synes den vara ett resultat av en serie olyckliga sammanträffande omständigheter. Hela händelseförloppet är mycket komplicerat, och omdömena måste rätta sig därefter. En rad av felgrepp synes ha begåtts, vilka knappast kunna förklaras på annat sätt än att vederbörande tappat huvudet."

Svenska Dagbladet skriver bl. a.:

"Berättelsen binder icke vare sig åklagare eller domstolen ger den stora allmänheten ett i huvudsak omdöme om vad som hände i Lunde i maj 1931."

Tidningen anser i fortsättningen att samhällets rätt att värna den lagbundna ordningen efter kommissionens principförklaring står fullt klar. Vidare konstaterar tidningen att det flertal beskyllningar som riktats mot kapt. Mesterton personligen vederlagts av kommissionen.

Social-Demokraten anser, att Ådalskommissionens berättelse utgör en fullständig bekräftelse på den relation av det faktiska händelseförloppet i Lunde, som den socialdemokratiska pressen givit.

"Rapporten formar sig därför också till en utomordentligt allvarlig anklagelse mot vederbörande myndigheter och enskilda militärer. Kritiken mot myndigheterna synes skarpast mot landsfogden. För Westerton anföras förmildrande omständigheter, men även hans åtgärder klandras i en mängd avseenden. Landshövdingens underlåtenhet att begiva sig till platsen förklaras vara en försummelse."

Svenska Morgonbladet skriver bl. a.:

"Kommissionen står solidarisk bakom sin berättelse, och det är den enklaste gärd av rättvisa att konstatera, att dess berättelse är ingående, klar och skarp, intelligent och fri från alla byråkratiska choser. Oberoende av samhälls- och partiinställning ha kommissionens medlemmar givit oreserverad talan åt det sunda förnuftets röst. Dess utgångspunkt synes ha varit den vanliga medborgerliga rättsåskådningen, parad med en vaken social ansvarskänsla, som helt står i samklang med den nuvarande riksstyrelsens intentioner."

I sina kommentarer till Ådalskommissionens rapport skriver Göteborgs Posten, att kommissionen fullt ut motsvarat de höga förväntningar, svenska folket ställt på den.

"Undersökningen har av allt att döma varit mycket grundlig, och kommissionens medlemmar ha uttalat sig över det insamlade materialet med en objektivitet, som fordrar respekt och inger förtroende."

Efter att ha omnämnt kommissionens bestämda varning mot användande av militär vid demonstrationer och arbetsstrider framhåller tidningen att svenska folket säkerligen kommer att göra de erfarenheter, som kommissionen hämtat ur händelserna i Ådalen den 14 maj, till sina, och därmed är mycket vunnet.

De mest anmärkningsvärda i Ådalskommissionens rapport till regeringen är, skriver Aftonbladet i Stockholm bl. a., att de civila myndigheterna kommit starkast i skottgluggen. I jämförelse härmed är kritiken mot militären en västanflkt.

"Skildringen av landsfogde Påhlmans åtgrder och brist på åtgärder m. m. erbjuder en ganska dyster bild av oreda och bristfullhet. Huruvida dessa kommissionens uttalanden och omdömen stå sig får väl en eventuell rättegång utvisa. Rent mänskligt lär väl kunna sägas, att en svensk landsfogde aldrig fått vara ställd inför en så svår situation som den i Ådalen, varför misstag äro förklarliga."

Tidningen anser slutligen, att en större militärstyrka än den i Lunde befintliga tvivelsutan skulle ha imponerat mera och avhållit massan från att tränga på.

Ny Tid skriver att Ådalskommissionen till fullo infriat de förhoppningar, som från början ställdes på densamma beträffande ett samvetsgrant och objektivt undersökningsarbete.

"Varje sida i den digra rapporten vittnar om att kommissionen icke lämnat någon möda ospard att tränga in i ämnet och klarlägga det verkliga händelseförloppet, men man finner även vittnesbörd om de utomordentliga svårigheter som därvid mött. Den största behållningen av undersökningen är kommissionens kraftiga och väl grundade utdömande av militären som ordningsmakt i arbetskonflikter. Det måste bli sista gången en militärkommendering av detta slag sker här i landet, men det bör också sägas att det från de organiserade arbetarnas sida är nödvändigt att göra ett slut på det bolsjevikiska ofog som utgör preludierna till Ådalstragelien."

Göteborgs Handelstidning framhåller, att vad kommissionen eftersträvat i främsta rummet är en objektiv, källkritisk redogörelse för hela händelseförloppet, och även kommissionens egna uttalanden bära hävdateckningens objektiva prägel.

"Den historiska redogörelsen har sitt särskilda värde därigenom att den är ägnad att undanröja en mängd bland allmänheten spridda missuppfattningar om vad som i sammanhang med de olyckliga händelserna verkligen tilldragit sig. Den Versteeghska lönepolitiken framstår i ny dager, och det Versteeghska utbredd föreställning är att vå skottlossningen Kristi himmelsfärdsdag skott lossats i direkt avsikt att om icke döda så åtminstone såra och skada. Det är med tillfredsställelse man annoterar att så vitt utrönas kunnat så icke varit fallet. Över huvud framträda de till ordningens upprätthållande tillkallade militärerna, både den så starkt klandrade kapten Mesterton och de övriga, i en helt annan och gynnsammare dager än tidigare."

Domstolsutslagen börja komma.

Nordström fick 2 år och 6 månader.

Ångermanlands södra domsagas häradsrätt har avkunnat utslag i målet mot de i samband med upprtädena i Sandviken den 13 maj häktade arbetarna A. Nordström, H. Sjödin och G. Forsman samt J. E. Törnkvist. Nordströms straff blev 2 år och 6 månaders straffarbete, Sjödins 8 månaders straffarbete och Forsmans 4 månaders straffarbete. Törnkvist fick 2 månaders fängelse, villkorlig dom.

Nordström dömdes för ledarskap vid upplopp samt för brott mot annans frihet och för att han varit ledare av demonstration inom Kramfors municipalsamhälle utan vederbörande polismyndighets tillstånd jämligt 10 kap. 13 och 9 par. samt 15 kap. 22 par. första stycket jämfört med 4 kap. 1 par. strafflagen samt jämlikt 13 par. i ordningsstadgan för rikets städer att hållas i straffarbete i 2 år 6 mån.

Forsman dömdes jämlikt 10 kap. 13 och 9 par. strafflagen för deltagande i upplopp till straffarbete i 4 månader.

Sjödin dömdes jämlikt 10 kap. 13 och 9 par. strafflagen samt 14 kap. 13 par. jämfört med 4 kap. 1 par. samma lag för deltagande upplopp samt för misshandel till 8 mån. straffarbete.

Järnarbetaren J. E. Törnkvist från Björsta, vilken av åklagaren instämts i målet, dömdes jämlikt 15 kap. 22 par. strafflagen för brott mot annans frihet till 2 månaders fängelse, villkorlig dom.

Enligt vad redaktör Ivan Engkrantz meddelat kommer Ångermanlands södra domsagas häradsrätts utslag i målet mot arbetaren Axel Nordström redan på lördagen att överklagas. Forsmans, Sjödin och Törnkvists domar komma däremot icke att överklagas.

J. O. har börjat röra i Ådalsrapporten.

Sedan Ådalskommissionen nu avgivit sin berättelse har J. O. i skrivelse till K. B. i Västernorrlands län infordrat yttranden från landshövding Stenström och t. f. landssekreterare Statin angående den av K. . meddelade föreskriften att lastningsarbete tillvidare icke finge bedrivas av de i Lunde kasernerade arbetsvilliga vare sig vid Sandviken eller annorstädes vid Ångermanälven.

Samtidigt önskar J. O. yttrande av landsfogde Påhlman och t. f. landsfiskal Edlund rörande de arbetsvilligas vapeninnehav.

*

Omorganisationen av landsbygdens polisväsen.

Socialminister Sam Larsson har på förfrågan meddelat, att regeringen redan för åtskillig tid sedan inlett en förberedande undersökning angående en eventuell omorganisation av landsbygdens polisväsen. Redan innan Ådalskommissionen framlade sin berättelse, diskuterades saken av den samlade regeringen, och socialdepartementet fick i uppdrag att företaga preliminär undersökning.

Sedan rapporten nu avgivits har regeringen, förklarar statsrådet Larsson, styrkts i sin uppfattning att en utredning är av behovet påkallad. Socialdepartementets undersökning i saken har pågått ganska lång tid. Det har vänt sig till landets olika polismyndigheter. Avsikten med enquéten är att få de punkter utpekade, där bristerna kunna anses vara störst. Samtidigt ha vederbörande högre polismyndigheter givits tillfälle att framlägga sina önskemål. Denna förundersökning kommer att följas av en grundligare undersökning. Troligt är att en speciell kommitté eller kommission tillsättes för den stora utredningen. Utredningsmännen komma i första hand att sätta sig i förbindelse med vederbörande landshövdingar, som få framföra de olika länens synpunkter på frågan.

*

"Borgarpressen och arbetarhemmen".

Svenska livsmedelsarbetarförbundets konzress avslutade sina behandlingen av stadgarna i Stockholm.

Åt beredningsutskottet hade uppdragits att utarbeta ett förslag till uttalande om Ådelshändelserna och den borgerliga pressen, vilket uttalande även antogs av kongressen. I uttalandet heter det bl.a. "Kongressen protesterar mot de provokationer, som arbetsgivarna i skilda konflikter tillåtit sig, då notoriska strejkbrytare, som ofta framträtt som fullständigt kriminella element, använts som strejk- och blockadbrytare. Kongressen förklarar som sin mening att militärkommenderingar icke få förekomma vid de sociala striderna. Kongressen fordrar att ansvaret för händelserna den 14 maj utkräves utan hänsyn till rang eller person. Kongressen protesterar mot den åtalskampanj, som öppnats mot vissa personer och arbetartidningar, samt de domar som nu fastställts av myndigheterna. Då medlemmarna ett monument över Ådelsmännen. Det består av granit och betong, och

na genklang och sålunda lämna möjlighet för arbetarpressen att skola klassen för socialismen.

*

Statsbaneintäkterna

befinna sig enligt redovisningen för maj alljämt i sjunkande. Överskottet för nämnda månad uppgick till cirka en million kronor mot 2,7 millioner i samma månad i fjol. För tiden januari—maj i år var överskottet 8,9 millioner kr. mot 16 millioner samma tid förra året.

*

Helsingland hugfäster Söderbloms minne.

Kontraktsprosten Lange i Hassela har enligt meddelande i ett upprop till Helsinglands befolkning föreslagit, att minnet av ärkebiskop Nathan Söderblom "Helsinglands största son' av landskapet hugfästes genom en socknevis företagen insamling, vars behållning skall överlämnas till Samariterhemmet i Uppsala. Förslaget uppgives ha väckt livlig anklang och inom den närmaste tiden torde insamlingen komma att igångsättas.

*

17 Irving- och 3 Roburfall'skärmar inköpas.

Regeringen har förordnat om inköp av 17 fallskärmar av typ Irving och tre av typ Robur.

I samband härmed har flygstyrelsen anbefallts att med snaraste anordna jämförande prov vid höga utgångshastigheter med fallskärmar av typerna Irving, Salvator och Robur. Proven skola utföras inför en kommission, som försvarsministern hemyndigats utse. Inköpen och kostnaderna för de jämförande proven skola bestridas av reserverade medel från föregående budgetårs anslag för inköpande av fallskärmar.

*

Ungdomens arbetslöshet.

Ecklesiastikministern har med regeringens bemyndigande tillkallat sakkunniga för att inom departementet biträde med utredning av frågorna rörande utvägarna att med hänsyn till arbetslösheten bland ungdomen för densamma underlätta förvärvande av yrkesutbildning samt angående möjligheterna till förbättrad arbetsförmedling för ungdom över 18 år och på orter, varest den offentliga arbetsförmedlingen ännu icke nått effektiv organisation. De tillkallade äro rektorn vid Bergslagens praktiska skola G. J. Ekelöf, t. f. byråchefen i socialstyrelsen Kurt Bergström, ledamoten av andra kammaren kyrkoherde J. A. B. Mogård, ledamoten av andra kammaren rektor G. A. Mosesson och ombudsmannen hos Järnbruksförbundet K. Knutsson Wistrand. Åt hr. Mosesson har uppdragits att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

*

Andréemonument rest på Vitön.

Från Questexpeditionen telegraferas till St. T. att professor Ahlmanns slädfärd över Nordostlandets inlandsis förlöpt lyckligt och att man nu återkommit till basstationen vid Murchison bay. Den strapatsrika färden uppgives ha varit synnerligen givande, i det ett rikt material med betydelsefulla observationer hemförts. Genom färden över inlandsisen har Nordostlandets kusta ändrats avsevärt på viktiga punkter. Inalles har färden omfattat en vägsträcka av 350 km.

Från sjöexpeditionen omborde på "Quest" radiotelegraferas att man nu åter är ute till havs. Man styr nu kurs på Victoriaön. Före avfärden från Vitön reste expeditionsmedlemmarna ett monument över Andréemännen. Det består av [illegible] och betong, och